

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Poenitentionarius

Johannes <de Garlandia>

[Köln], [12. März 1492]

Circa textū dubitatur: Primo q̄re voluptas sit spernenda [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-293377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293377)

hoc petimus in orōne dñicali qñ dicim⁹ dimitte nobis debita nostra sicut
et nos rē. nā si non dimittim⁹ debitorib⁹ nostris tūc petimus iudiciū
nostrū. qz tunc petimus q deus nō dimittat nobis debita nostra. et ergo
errāt q volūt orōes dñic. alē corrigere z meliorare dicētes. dimitte nobis
debita nostra melius qz nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris

prēne delicias carnis illicito s vana
Sperne voluptates. ludos. spectacula mundi
dimitte malū sociū strepitū

Desere consortem prauum. populiqz tumultum
occultas orōes factū misericordie

Secreta sꝑz preces. et opus pietatis amato

Hic autor ostendit que sꝑz vtilia p̄fiteati ac penitēti. z p̄mo q̄ sunt fugiēda ab eo. Secūdo q̄ sunt acceptanda. ibi (Secreta sꝑz p̄ces) Et dicit tu penitens sperne voluptates. ludos. z publica spectacula mūdi. z masculū socium z tumultū populū. Tūc ibi (Secreta sꝑz p̄ces) Dicit qz tu penitens debes amare secreta sꝑz p̄ces z opa pietatis.

Circa textū
pubicitur

Primo q̄re voluptas sit spernenda
Secūdo quare ludi sunt spernendi. z vtrum ludi unū
pediant penitentiam
Tercio que sunt seruanda circa ludos
Quarto q̄re spectacula mūdi sit spernenda
Quinto quare omnis penitens debet semper fugere
malum socium
Sexto quid nocet penitenti tumultus ppli

Ad primū respondet q voluptas multis modis est spernenda a quoslibet homine z p̄cipue penitenti. Primo qz nocet naturalib⁹. qz dicit Boetius in secundo de consolatione philosophic: paucis eñ ac minimis natura contenta est. Et ideo p̄muniter dicitur q gula plures homines interficiat qz gladius. p̄ter hoc qz sequi videmus ex gula z voluptatib⁹ graues z mirabiles infirmitates. Secūdo nocet voluptas q̄stum ad deū. qz cuius sit p̄tra preceptū dei est peccatū. Tercio nocet q̄stum ad animam. qz graua peccata inde sequi solent. vt acedia. luxuria zc. Quarto nocet p̄ximū. qz pauperē p̄uat nutrimentis. possent eñ sup̄flua dari paupib⁹ ad eorū nutrimentū. Ad scdm̄ r̄ndetur q duplex est ludus. scz diuinus vt ludus organoz. z cantus ecclēie quib⁹ diuinū officiū pagitur. Alius est ludus non diuinus sed magis secularis. et ille est duplex. quia quidam est ludus lucrans pecuniam vel rem aliquam. vt ludus taxilloz. alearum z globoz. Et iste ludus lucrans est duplex. qz qdam p̄mittitur fortune. vt ludus taxillorum et quidam est qui regit per intellectum humanū vt ludus scacorum. Alius est ludus nō lucrans pecuniā. Et iste est etiā duplex: qz quidam fit p̄pter deductionē temporis. vt in instrumentis musica lib⁹. quidam fit p̄pter vanam gloriā. vt ludus theatralis. ludus lancearum. z isti ludi theatrales sunt prohibiti. similiter ludi lucratiui pecuniarū vel rerū. z etiā illi ludi q̄ p̄mittuntur fortune. Admittūt tñ p̄ leges aliq̄ ludi lucratiui si fiant gratiose. p̄ p̄metibilib⁹. dūmodo tñ fiant ad modū

eā summā & nō ducat in p̄suetudinē. Unde ludi theatrales sunt p̄hibiti
 ti. vt sunt luctatōes publice tomeamenta. basitludia & h̄mōi. Pr̄mo q̄ si
 nnt male & indebite. sc̄z cū peccatis. Sc̄do q̄ fiunt malo fine. sc̄lz p̄pter
 vanā gloriā & laudē mūdi. Tercio q̄ multa mala inde sequūtur. sc̄z bo
 micidia ire iudicē sup̄bie & h̄mōi. Et quo sequit̄ q̄ illi ludi sunt sp̄nedi
 a penitente. q̄ tales ludi impediūt p̄niam. q̄ auerūt hoies a p̄ritōe cor
 dis q̄ est maxime necēria penitenti. & ergo ludi moderati (qui non varia
 rent mentē penitētis. sed fierēt solū ad refocillatōem vel recreatiōem sp̄rit
 uū vitaliū) bene fieri p̄nt. Ad terciū r̄ndet q̄ tria sunt seruāda in ludo
 Pr̄mū est q̄ nō fiat cū p̄bis turpibz vel nociuis. q̄ si fieret circa p̄ba vel
 facta mortalia tūc esset p̄ctm mortale. Sc̄dm est q̄ in h̄mōi ludis non sit
 at intima dilectatio. que ludentē a deo auertere possit seu a p̄posito peni
 tendi. Tercius est q̄ ludus p̄gruat p̄sone loco & t̄p̄. q̄ al̄s si esset veniale
 p̄ctm p̄pter circūstārias aggrauantes fieret mortale. Ad q̄rtū r̄ndetur
 q̄ ideo spectacula mūdi sunt sp̄nedā q̄ in se mala sunt vt dem̄ est in se
 cūdo dubio. etiā inducūt circūstantes ad lapsum. sc̄z ad lasciuā vel cru
 delitatē. cui circūstantes videntur p̄sentire. Ad q̄ntū r̄ndet q̄ quilibet
 & sp̄cialiter penitens debet dimittere malū sociū. q̄ malus socius p̄ malas
 suggestiōes inducit aliū frequēter ad peccandū. q̄d non faceret si care
 ret illo malo socio. Et p̄ oppositum quilibet debet habere bonū sociū cui sua
 secreta reueler. q̄ retrahet eū a vicijs vt vult Boetius in libro de disci
 plina scholariū. Et etiā hoc docet psalmista dicens. Cū sancto sc̄us eris cū
 puerto puereris. Ad sextum r̄ndet. q̄ tumultus & strepitus ppli nocet
 penitenti. q̄ remouent ip̄m a penitētia. q̄ vt vult p̄hs in de sensu & sensa
 ro. Bonus maiores expellūt minores. ergo mor̄ vel strepit̄ ppli exteri
 ores excludūt motus interiores sc̄z p̄ntē & deuotionis
 cūcta delicta defleat ver̄ dolor de p̄ctis

Omnia peccata plangat contritio vera

inqrēs morā p̄ctōz s̄ mediāribz q̄bz peccauerit

Scrutans etates sensus loca tempora membra

deflens p̄ctā p̄ sc̄ā nō h̄ns p̄positū facere. i. q̄ deberēt fieri

Deplozans acta nolens committere stenda

deplorās p̄ctā oblita cū factis & neglectis

Plangens amissa cum commissis et omissis

s̄ plagas p̄mū tuū defraudasti

Offensasq̄ dei q̄ fratrem damnificasti

Hic autor determinat de p̄ritōe. & diuidit in tres p̄tes. nā p̄mo osten
 dit in generali q̄ debem̄ deplangere p̄ctā nostra in p̄ritōe. Sc̄do osten
 dit circūstārias q̄ debemus aduertere circa p̄ctā in p̄ritōe. ibi (Seru
 rans etates) Tercio ostēdit in sp̄iali de q̄bz sit h̄nda p̄ritio. ibi (Deplo
 rans acta) Sed legant p̄res simul. Et d̄t p̄mo q̄ habēs verā p̄ritōnem
 de omnibz peccatis suis ille debet deplangere omnia peccata sua simul i
 quirendo etates. hoc est q̄ dū hō sterit in peccatis. et sensus euz quibus
 peccauit. & loca in quibz peccauit. & tempora in quibz peccauit. & mēbr̄a

est quibus peccata sunt facta. **Q**uia debet in penitentiis ne deplangere omnia peccata
missa. et non velle amplius committere ea. **E**t dicitur etiam deplangere illa peccata
quae lapsa sunt a memoria. **E**t peccata commissionis et omissionis etiam dicitur deplangere
gere. et quae sepe deum offendit per peccata. et quae divina primo suo sepe intulit

Primo quis possit facere penitentiam
Secundo quare magis debeat peccatum per penitentiam quam
per alium actum anime
Tercio vix per quolibet peccatum debeat esse penitentia
Quarto quare penitentia debeat deplangere omnia peccata.
Quinto quare illa quae ponuntur in textu. scilicet etate et
sensu et sunt perscrutanda
Sexta quae peccata dicuntur amissa. quae omissa. et
quae commissa

Ad primum respondetur quod in penitentia sunt tria tenenda secundum sanctum Thomam
scilicet actus doloris. forma gratie elicentis. et effectus meriti. sufficiens. propter
defectum primi penitentia non est in bonis. quod in eis non est actus doloris. propter defe-
ctum secundi penitentia non est in damnatis. quod in eis non est forma gratie. propter
defectum tertijs penitentia non est in purgatorio. quod anime in purgatorio non sunt in
statu merendi. **E**t quo sequitur ratio ad dubium. scilicet quod penitentia sit solum in
hominibus penitentis vite **A**d secundum respondetur quod hec est ratio. quod in omni peccato est dele-
ctatio vel placetia trahens hominem a deo. et quod contraria contrarijs curant. er-
go actus dolens peccatum dicitur esse penitentia vel displicentia peccatorum per que
trahimur ad deum. et sic est in penitentia. ergo magis per penitentiam quam per alium actum
anime delectur peccatum **A**d tertijs ridentur quod triplex est peccatum. scilicet
originale. veniale. et mortale. **N**on peccatum originali non oportet fieri penitentia. quod
per penitentiam non delectur. sed per baptismum. **N**ec per peccatum veniale debet fieri
penitentia nisi vna generalis penitentia si non sit nimis ductum in consuetudinem. vel non
habeat circumstantias aggravantes. **S**ed per peccatum mortali debet fieri per
fecta penitentia et specialis confessio quo ad omnes partes penitentiae **A**d
quartum ridentur quod hec est ratio. quia omnipotens deus non dimittit unum pec-
catum mortale absque alio. et de isto videbitur postea **U**bi merita dicitur **L**ar-
ga dei pietas veniam non dimidiabit. **N**ur nihil aut totum te lacrimante
dabit **A**d quintum ridentur quod ista scilicet etate et sensu et sunt perscrutanda quod
aggravant peccata. ut dicitur tibi **A**ggravat ordo locus **A**d sextum
respondetur quod dupliciter distinguitur peccatum. scilicet commissionis. quo scilicet pec-
cator malum commisit. et omissionis. quo homo dimisit bonum ad quod tenebatur
Et vtriusque per distinguitur. quod quod dicitur est amissum. id est delectum a memoria. et
quod debet fieri penitentia et confessio in speciali **A**liud est in memoria. de quo
non ficta non diuisa **S**ecunda .i. mundo corde

Vera sit et integra. sit et confessio munda

velox cum sepe assidua voluntaria manifesta

Sit cita. firma. frequens. humilis. spontanea. nuda
de proprijs peccatis. cum discretione. cum plena penitentiis. in plarone. sine fraude

Propria. discreta. lacrimosa. morosa. fidelis

*penitentia est
peccata*